

Sant Vicenç d'Aladernet

Balsareny

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme municipal
Emplaçament	Ctra. a Súria (BP-4313), al km. 46 camí direcció oest 1.600 m. En una cruïlla amb 4 camins tirar a l'est uns 600 m. Trencall cap al camí direcció oest i després sud uns 1.400 m.
Alçada:	395

Coordenades:

Latitud:	41.85624
Longitud:	1.84376
UTM Est (X):	404027
UTM Nord (Y):	4634461

Classificació

Número de fitxa	08018 - 336
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Pre-romànic Modern Romàntic
Segle	X-XVII
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Torre amb esquerdes. Nau preromànica molt envaïda per la vegetació. Un arc recentment espoliat.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	Inexistent
Observacions protecció:	Pla General d'Ordenació Urbana del Municipi de Balsareny (PGOU). Article 76 (edificis especialment protegits). Núm. 1. Sant Vicenç de Ladernet.
Data aprovació:	dc., 27/11/1991 - 12:00
Número inventari	IPA 16292; CCAA 19198
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil

Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08018A003000200000DP
Fitxes associades:	
El Solà d'Aladernet	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dv., 18/11/2022 - 12:35

Descripció

Conjunt que inclou les ruïnes d'una església preromànica a la qual posteriorment s'hi adossà una capella romànica en forma de torre. Es troba en terme de l'antic mas Solà d'Aladernet, vora la riera de Conangle. Antigament quedava prop del sender que unia el camí ral del Llobregat amb la carena de la torre o castell de Castellnou. L'església preromànica devia erigir-se al segle X i hauria estat remodelada al segle XI, entorn de 1038. La capella romànica pot datar-se al final del segle XII o començament del XIII.

Pel que fa al temple preromànic, la seva planta no està del tot clara. La majoria d'autors consideren que estava constituïda per una nau rectangular capçada a l'est per un absis carrat (quadrangular) que queda ostensiblement desviat cap al costat esquerre (al nord). El santuari quedaria perfectament diferenciat de la nau, més estret i separat per un arc triomfal que es conserva sencer. Francesc Junyent segueix aquesta línia a la *Catalunya Romànica* (1984: 124) i també Xavier Sitjes. D'altra banda, Albert Benet (1983) planteja la hipòtesi que l'església preromànica originàriament constava de tres altars amb un pla basilical a la capçalera. Considerem que és una possibilitat força versemblant, ja que resol alguns problemes o incoherències derivats de la hipòtesi de la capçalera única.

A l'angle nordest, el santuari (que segons la hipòtesi de Benet seria el creuer) conforma una cambra estreta on hi trobem diferents arcs. Els arcs est i nord (aquest últim cegat) volen ser de ferradura però no acaben de ser-ho. S'han quedat a mig camí entre un arc de ferradura i un de mig punt. Recentment, algunes dovelles exteriors de l'arc est han estat espoliades. Si aquesta cambra és el santuari quedaria obert a llevant amb una finestra força gran, i possiblement també al nord, cosa que no té gaire sentit. Si es tracta del creuer, tal com suggereix Benet, aquests arcs serien els que donarien pas als altars laterals del transsepte i al santuari, que estaria situat més a l'est.

Originàriament la nau de l'església preromànica devia anar coberta amb encavallades de fusta. Pels volts de 1039 sembla que es va refer amb volta de pedra, i per reforçar els murs s'hi van adossar unes arcades als paraments interns de les quals en queden rastres a l'absis i, de manera més precària, a la nau. L'aparell de l'edifici preromànic és força matusser i no està disposat en filades. La part corresponent al segle XI està lligada amb morter de calç, mentre que l'obra del segle X només ho està amb fang. Al mur de tramuntana de la capçalera es conserva una filada d'*opus spicatum*.

Pel que fa a la capella romànica, està encabida dins una torre de planta quadrada, d'uns 4,5 m d'alçada i de 3,5 m per costat. Ha quedat sense coberta i a llevant presenta un absis amb una finestra de doble esqueixada rematada amb arc de mig punt adovellat. Al mur de migdia hi ha una finestra de característiques similars però a una alçada superior. Al mur de ponent hi trobem la porta, coronada amb un arc de mig punt adovellat emmarcat per una senzilla arquivolta a manera de guardapols. L'aparell és format per grossos carreus de mida mitjana-petita, disposats en filades i lligats amb morter de calç. La construcció romànica fou sobrealçada possiblement als segles XVI o XVII. Ja era molt alta, però llavors va adoptar la forma de torre.

La fusió de les dues esglésies es feia mitjançant la cambra situada al nord-est (corresponent a l'antic absis carrat preromànic o, segons Benet, al creuer). Això permetia ampliar una mica l'espai reduït de la capella romànica. Així, pel costat nord la torre queda oberta amb un arc de mig punt que comunica amb aquest espai que estava dotat també amb un altar, del qual se'n conserva el tenant i part de la mesa.

Vora la torre romànica pel costat de migdia es conserven estructures corresponents a diverses dependències que, tal vegada, corresponien a la sagristia o a algun habitatge. Cal recordar que hi ha una tradició no documentada que diu que l'església havia acollit una comunitat de deodonades. També es troben abundants enderrocs en altres punts, sobretot per la banda de migdia.

Observacions:

El topònim Aladernet es refereix al fet que devia ser un lloc amb abundància d'aquest tipus d'arbust: adalerns.

Entre els anys 1983 i 1984 els Amics de l'Art Romànic del Bages van dur a terme una tasca de neteja i desenrunament de l'interior de l'església i del seu entorn. Es va consolidar l'arc presbiteral del temple romànic i es van apuntalar altres arcs amb parets de reforç fetes amb totxo. També es reconstruí la primitiva porta d'entrada a la torre segons una fotografia antiga. En el transcurs d'aquests treballs es posà al descobert l'antic altar i una necròpolis altmedieval amb un bon nombre de tombes d'albats, la qual es troba encara per excavar.

Història

Aquesta església es trobava dins l'antic terme del castell de Balsareny, al lloc d'Aladernet. Aquest lloc i l'església apareixen citats el 1035 quan Ramon Guifré de Balsareny, germà del senyor del castell de Balsareny, deixà uns béns situats *in Aladernedd [sic]*, a Sant Vicenç, i el 1038 la muller del senyor de Balsareny, Ingilberga, féu una donació a Sant Vicenç d'Aladerned per a l'obra i la dedicació. L'església preromànica, però, seria una construcció anterior, del segle X. Les referències de l'any 1038 indicarien que entorn d'aquesta data s'hi haurien fet obres, possiblement per dotar l'església d'una volta de pedra. Albert Benet, en canvi, en la seva hipòtesi planteja que l'església preromànica no fou renovada sinó que originàriament constava de tres altars amb un pla basilical a la capçalera (Benet, 1983).

Més tard, cap a finals del segle XII o al començament del XIII, el conjunt s'amplià amb la construcció de l'església romànica en forma de torre adossada a llevant. Hi ha una tradició que diu que en aquesta capella s'hi va aplegar un petit grup de donades vers els segles XVI-XVII. El cert és que en aquesta època la capella es va sobrealçar tot adoptant més clarament la forma de torre actual.

Bibliografia

AUTORS DIVERSOS (1984). "Sant Vicenç d'Aladernet", *Catalunya Romànica*, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 124-126.

AUTORS DIVERSOS (1978-79). *Història de Balsareny*. Grup d'Estudis Locals (G.E.L.). Treball inèdit al fons de la Biblioteca Popular de Balsareny.

- BARRAL ALTET, Xavier (1981). *L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X*. Barcelona, p. 228.
- BENET CLARÀ, Albert (1983). “Sant Vicenç d'Aladernet”, *Amics de l'Art Romànic*, circular 21, Barcelona (abril 1983), p. 244-249.
- CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 111.
- FERNÁNDEZ, Jordi (1974). *Balsareny, guia turística*.
- JUNYENT, Emili (1983). *L'arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic*, Curial-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- SERRA SALA, Joan. M. (1988). “Balsareny”, *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, 152.
- SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 130.
- SITJES MOLINS, Xavier (1977). *Les esglésies pre-romàniques de Bages, Berguedà i Cardener*. Caixa d'Estalvis de Manresa, Manresa, p. 96-98.
- SITJES MOLINS, Xavier (1983). “Sobre Sant Vicenç de Ladernet”, *Amics de l'Art Romànic*, circular 23, Barcelona, p. 271-272.
- SITJES MOLINS, Xavier (1986). *Esglésies romàniques de Bages, Berguedà i Cardener*. Llibreria Sobrerroca, Manresa, p. 204.

